

## Varför skall vi be? Och hur?

Tron är inte en död åsikt om en hypotetisk Gud utan levande en relation med en levande Gud. Den enklaste formen av relation består faktiskt i att man talar med varandra. Kärlek förutsätter kommunikation. Ett äktenskap där båda parter tiger fast de kunde tala blir outhärdligt med tiden.

Bön har av hävd karaktären av att man uttrycker sina önskningar eller behov för att Gud skall komma en till hjälp. Detta betyder inte att den som är nöjd med livet inte har något att tala med Gud om för då skulle ju bönen tystna. Men många kan känna en osäkerhet. Ty vad talar med Gud om annars? Väder och vind?

Jesu undervisning om bön finns sammanfattad i Luk 11:1–13.

En gång var Jesus på en plats och bad. När han hade slutat sin bön, sade en av hans lärjungar till honom: "Herre, lär oss att be, liksom Johannes lärde sina lärjungar." <sup>2</sup>Då sade han till dem: "När ni ber skall ni säga: Fader, helgat blive ditt namn. Komme ditt rike. <sup>3</sup>Ge oss var dag vårt bröd för dagen. <sup>4</sup>Och förlåt oss våra synder, ty också vi förlåter var och en som står i skuld till oss. Och för oss inte in i frestelse."

<sup>5</sup>Han sade till dem: "Om någon av er har en vän och går till honom mitt i natten och säger: Käre vän, låna mig tre bröd. <sup>6</sup>En vän som är på resa har kommit till mig, och jag har ingenting att sätta fram åt honom, <sup>7</sup>– vem av er skulle då inifrån huset få till svar: Låt mig vara i fred. Dörren är redan stängd, och mina barn och jag har gått och lagt oss. Jag kan inte stiga upp och ge dig något. <sup>8</sup>Jag säger er: Även om han inte stiger upp och ger honom något för att det är hans vän, så kommer han att stiga upp och ge honom allt vad han behöver för att inte själv bli utskämd.

<sup>9</sup>Jag säger er: Be och ni skall få, sök och ni skall finna, bulta och dörren skall öppnas för er. <sup>10</sup>Ty var och en som ber, han får, och den som söker, han finner, och för den som bultar skall dörren öppnas. <sup>11</sup>Finns det bland er någon far som skulle ge sin son en orm när han ber om en fisk, <sup>12</sup>eller en skorpion när han ber om ett ägg? <sup>13</sup>Om ni som är onda förstår att ge era barn goda gåvor, hur mycket mer skall då inte er Fader i himlen ge den helige Ande åt dem som ber honom?" (Luk 11:1-13)

Först ett typfall: Fader vår.. Sedan en liknelse: bön kan ibland vara som att väcka en motvillig granne mitt i natten. Gud är ingen motvillig granne. Guds sinnelag demonstreras i de tre sista verserna. Om vi som är onda förstår att ge våra barn goda gåvor, hur mycket mer skall då inte Gud som är god ge helig Ande. Men det kan *kännas* som att man måste väcka sin granne genom att knacka så länge att han förstår att han inte får en lugn stund. Uthållighet är det enda som lärs ut i Bibeln när det gäller det som vi kunde kalla "bönens konst".

Vi får be "i Jesu namn". Vad betyder det i praktiken? Min bön till Fadern är som om Jesus hade bett. Det innebär att frågan om bönesvar inte har att göra med mitt leverne. Jag får inte bönesvar som belöning för skötsamhet. Om jag inte får det jag ber om så betyder det inte heller primärt att det var för att jag var elak i

förra veckan mot min svärmor. Man kan tänka på helandepredikanter som levt ett osedligt liv bakom kulisserna och om ändå fått svar på sina böner.

Vi bör dock läsa Matt 6:14–15

**"Ty om ni förlåter människorna deras överträdelser skall er himmelske fader också förlåta er. Men om ni inte förlåter människorna skall inte heller er fader förlåta er era överträdelser."**

Här kan vi säga att vi skall förstå bönen grundläggande roll i våra liv. Bönen är något mycket mer och egentligen något helt annat än att önska och få.

## **Bönen som samtalston**

Låt oss ta det hela från grunden. Vi kan säga att bönen är samtalstonen i Guds rike. I denna världen *kräver* vi det vi önskar. Kan vi, så sätter vi ett hot bakom våra krav: "Ge mig det jag vill ha annars 1) blir jag sur 2) skjuter jag skarpt 3) går jag till JämO." När du sedan ger mig det jag önskar så har jag utövat ett stycke makt i ditt liv. Med en ofta mild men ändå verksam utpressning har jag fått dig att göra som jag önskar. En allmän regel är att krav och makt dödar all kärlek. Det tvång jag lägger över ditt liv gör att du inte kan ge det jag önskar av fri kärlek, ty kärlek är alltid frivillig. Kärleken är nämligen frihetens fullkomning. Den är alltid fri från beräkning och den är helt fri till att själv välja vad den vill göra.

Du besöker din ensamma mamma. Hon blir glad till hundra när du kommer och besviken till tusen när du går och hon gör ingen hemlighet av någondera. Slutsumman stannar ju på minus 900 och den slutsumman gör det svårt/omöjligt för dig att hälsa på henne av ren kärlek nästa gång du kommer. Det ligger ett tvång över ditt liv, ett som i det här fallet känns i form av dåligt samvete. Det hjälper inte att du förstår din mamma, att du vet hur ensam hon är och hur tråkigt hon har. Tvånget kommer ändå att finnas där och det grumlar dina möjligheter att möta hennes behov av ren kärlek. Du ville gärna gå till henne av kärlek men går lika mycket av dåligt samvete, vilket du inte kan göra något åt så länge du möts av ett krav på besök.

Om jag ber dig om något i stället för att kräva det jag önskar skall du känna en fullkomlig frihet att göra precis så som du själv vill. Du skall kunna säga nej till min önskan utan en gnutta obehag av något slag. Detta betyder att om kärleken skall kunna växa sig stark i våra relationer så måste vi bland annat lära oss att kommunicera våra önskningar och behov på ett sådant sätt att vi inte binder eller tvingar varandra. Och den läxan är långt svårare att lära än vi i förstone tror.

Vi kan alltså urskilja två väsensskilda sätt att leva. Det ena bygger på makt, krav och tvång – i bästa fall köpslagan (om du gör som jag vill så gör jag som du vill...). Grunden för denna livsstil är fördömsen eller förkastelsen. Om jag inte får som jag vill så förkastar jag dig. Jag utesluter dig ur mitt liv. På det sättet blir relationer villkorliga. "Om du inte gör som vi vill, så får du inte leka med oss..."

Eller den samhälleliga varianten: "Om du smugglar knark kan du få upp till tio års fängelse."

Den här modellen kan vi lite schematiskt kalla "lydnad under hot". Den är naturligtvis det enda som kan fungera om det inte finns en "vilja till samarbete under kärlek", som är den alternativa modellen. Problemet är att i det ögonblick som den viljan finns, så är modellen "lydnad under hot" bara ett hinder som måste avvecklas för att det enda som fungerar i verkligheten skall kunna komma till.

## Lag och nåd

Även Gud använder båda modellerna. Många menar att lydnad under hot skulle vara kristendomens sanna natur – att det således inte skulle finnas något annat. Men det är inte sant. Gud är tvärtom ute efter att etablera viljan till samarbete i kärlek. Men intill dess att den fungerar måste man som ett provisorium använda den sämre varianten för att inte kaos skall bryta ut. Guds väsen och natur är kärlek. Han vill forma en kärlekens relation, inte härska över oss med makt eller krav.

När vi vill leva tillsammans med honom lägger han genast ner alla krav. Paulus uttrycker detta i en enda laddad mening:

**"Nu blir det alltså ingen fällande dom för dem som tillhör Kristus Jesus." (Rom 8:1).**

All fördömelse och förkastelse är borta. Än så länge gäller det bara för relationen med Gud. Han styr oss inte med fördömelse utan med kärlek. Människor kan fortfarande styra oss med förkastelse. Själva kan vi dessvärre också bli så nitiska i vår önskan att leva rätt och riktigt att vi hopar fördömelse över oss själva när vi ser att vi inte kan leva upp till några höga ideal.

Men ett kan vi likväl vara säkra på: Det är aldrig Gud som fördömer. Han kan tala till mig om det som är fel i mitt liv, men då får jag samtidigt kraften att bryta med onda böjelser eller dåliga vanor. Fördömseln berövar mig kraften till förändring medan kärleken ger mig kraft och gör förändringen möjlig.

Det är i denna nya verklighet som vi får börja lära oss bödens väsen där vi förut alltid varit vana vid att kräva eller köpslå. Och bönen lämnar alltså full frihet åt den andre – i detta fallet Gud – att välja vad han vill göra. Bönen är alltså motsatsen både till makt och till manipulation. När vi börjar att be är det därför helt i sin ordning att man ber om hjälp att bli fri i sitt inre från den fördömelse man bär på.

De bördor av fördömelse som en människa kan bära kan vara av olika slag:

- 1) Skuld. Saker som man ångrar, som man önskar skulle var ogjorda – eller gjorda om det gäller sådant som man försummat. "Varför sade jag så? Varför gjorde jag sådär?"
- 2) Bitterhet. Saker som du skulle önskat att andra inte hade gjort mot dig och

som du tycker att de borde ångra för länge sedan och bett dig om förlåtelse för.

Det handlar alltså om din skuld mot andra och andras skuld mot dig.

Därför kan vi säga att allt verkligt böneliv börjar med en sorts skuldreglering. Jag ber om förlåtelse för det jag gjort eller försummat. Och jag ställer mig villig att förlåta andra det som de har gjort.

Kung Davids ord:

**"Se och smaka Herrens godhet, lycklig den som flyr till honom!" (Ps 34:9)**

Man kan få provsmaka Guds godhet! Det skall vi göra i kväll. Vi skall be att Gud befriar oss från gammal bitterhet. Man kan förlåta människor som inte ens kommit på tanken att be om förlåtelse. Vi kallar det för ensidig förlåtelse. Den utövar man i eget intresse. För när man gör det blir man alltså av med sin bitterhet som kan skapa både ångest, missmod och depression. Vi kan inte förlåta större försyndelser än rena småsaker utan Guds hjälp. Svek, övergrepp, förtal, misshandel kan vi inte själva förlåta. Men vi kan be Gud om hjälpen att kunna.

Föredraget avslutas med en längre bön över typsituationer där mänskligt svek kan skapa bestående bitterhet. Vi ber Gud om hjälpen att förlåta konkreta svek som andra gjort mot oss. Den som vill kan "gå in i bönen" och efteråt säga sitt tysta Amen. Den som inte vill "vara med i bönen" kan sitta lugnt och höra på – eller tänka på annat.